

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Journal of Sakarya University Faculty of Theology

ISSN: 2146-9806 | e-ISSN: 1304-6535

Cilt/Volume: 21, Sayı/Issue: 39, Yıl/Year: 2019 (Haziran/June)

**İMAM HATİP LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE OKUL AİDİYET
DUYGUSU (ÇORUM ÖRNEĞİ)**

*Sense of School Belonging Among Imam Hatip High School Students
(Çorum Case)*

Nevzat GENCER

Doktora Öğrencisi, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı – Ph.D. Candidate, Hitit University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Sciences, Çorum/Turkey

nevzatgencer@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-9619-8119>

Makale Bilgisi – Article Information

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi/Date Received: 18/01/2019

Kabul Tarihi/Date Accepted: 27/03/2019

Yayın Tarihi/Date Published: 15/06/2019

DOI: <https://doi.org/10.17335/sakaifd.514384>

Atıf/Citation: Gencer, Nevzat. "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinde Okul Aidiyet Duygusu (Çorum Örneği)". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/39 (2019): 149-172.

İntihal: Bu makale, *iThenticate* yazılımı ile taranmış ve intihal tespit edilmemiştir. Plagiarism: This article has been scanned by *iThenticate* and no plagiarism detected.

Copyright © Published by Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi – Sakarya University Faculty of Theology, Sakarya/Turkey.

İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinde Okul Aidiyet Duygusu (Çorum Örneği)

Öz

Temel amacı, imam hatip lisesi (İHL) öğrencilerinde okul aidiyet duygusunun incelenmesi olan bu araştırma, 2018-2019 öğretim yılında Çorum il merkezinde bulunan imam hatip liselerinde öğrenim görmekte olan 276 öğrenci (145 kız, 131 erkek) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında Aşlamacı ve Eker tarafından geliştirilen "İHL Okul Aidiyeti Ölçeği" kullanılmıştır. SPSS 16.0 paket programına aktarılan verilerin analizi, betimsel istatistikler ile bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi ile yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin okula aidiyet düzeyinin ($X=3,51$) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetlerine göre öğrencilerin okul aidiyet ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, erkek öğrencilerin ortalamalarının kız öğrencilerin ortalamalarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ölçekten aldıkları puanlar, öğrencilerin sınıf düzeylerine, ebeveynin eğitim durumuna, ailenin gelirine ve geçmiş öğretim yılı akademik başarı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermezken ($p>0.05$), İHL tercih sebepleri ve üniversitede okumak istedikleri alanlara göre ise gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Aidiyet, Okul Aidiyet Duygusu, İmam Hatip Lisesi.

Sense of School Belonging Among Imam Hatip High School Students (Çorum Case)

Abstract

This research, the main purpose of which is to examine the sense of school belonging of imam hatip high school (IHHS) students, has been carried out on 276 students (145 girls, 131 boys) who are studying at imam hatip high schools in the city center of Çorum in the 2018-2019 academic year. "IHHS School Belonging Scale" which was developed by Aşlamacı and Eker was used for data collection. The analysis of the data transferred to the SPSS 16.0 package program has been done by descriptive statistics, independent groups t test and one way variance analysis. According to the findings, it has been found that the students' level of school belonging ($X=3.51$) is high. Although there is no statistically significant difference between the scores of the students' school belonging scale according to their gender, it has been determined that the average of male students is higher than the average of female students. Moreover, while the scores obtained from the scale do not show a significant difference according to the students' class levels, the educational level of the parents, the income of the family and the academic achievement level of the past year ($p> 0.05$), there are significant differences between the groups according to the students' reasons for the IHHS preference and the fields they want to study at university.

[You may find an extended abstract of this article after the bibliography.]

Keywords: Psychology of Religion, Belonging, Sense of School Belonging, Imam Hatip High School.

Giriş

Aidiyet; ilişkililik, topluluk duygusu, sınıf üyeliği, destek ve kimlik duygusu gibi birçok açıdan tanımlanan geniş bir kavramdır.¹ Kelime olarak, "ait olma hali", "mensubiyet", "ilişkinlik" anlamlarına gelen "aidiyet", esasında ilişkilendirme şeklinde de anlaşılabilir. Söz konusu ilişkilendirmenin yönü herhangi bir nesneye, insana, topluluğa, etnik grup ya da sosyal bir kategoriye olabilir. Bu durum insanın kendini tanımlamada kullandığı unsurların çeşitliliği oranında genişletilebilir. Kimliğe iliştilen unsurların birey için ürettiği

1 Karen F. Osterman, "Students' Need for Belonging in the School Community", *Review of Educational Research* 70/3 (2000): 326-329.

tanımlayıcı başlık, farklı bir açıdan bakıldığında aidiyetin bir parçası olabilmektedir. Bu şekilde aidiyet kavramı kimliğin bir parçası olarak yeni bir boyut kazanır. Ait olma, birey ve toplum arasında kurulan bağın bir ifadesi olmakla birlikte, aynı zamanda insanları benzer kategoriler içerisinde anlamaya da yardımcı olur.²

İnsanın sosyalleşme sürecinde aileye, takıma ya da millete ait olma duygusu önemli değerler arasında kabul edilmekte, bu duygu kişinin toplumdaki rolünün belirlenmesinde ve onun belirli bir statü kazanmasında önemli bir olgu olarak görülmektedir.³

Bununla birlikte aidiyet duygusunun uzun süredir eğitimin önemli bir bileşeni olduğu düşünülmektedir.⁴ Okula aidiyet duygusu; öğrencinin okulun sosyal ortamında öğretmenler ve diğer yetişkinler tarafından kişi olarak onaylanma, saygı görme, dâhil edilme ve desteklenme düzeyine yönelik öznel duygu durumunu ifade etmektedir.⁵ Yapılan bir araştırmada, aidiyetin okulda kabul ve saygı görme, okula dâhil olma hissi, okulun bir üyesi olmanın gururunu hissetme ve okulu kendi kimliğini tanımlamak için kullanma duyguları ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.⁶

Öğrencinin kendisini okula bağlı ya da okuluna ait hissetmesi konusunda mevcut literatür okul bağlılığının üç boyutunun bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bunlar; duygusal, davranışsal ve bilişsel boyutlardır. Duygusal boyut; öğrencinin okula, öğretmenlerine ve akranlarına karşı olumlu duygularını içerir. Davranışsal boyut, öğrencinin okulda süregelen akademik ya da sosyal etkinliklere katılımını ifade eder. Müfredat dışı gözlemlenebilir sportif faaliyetler ile benzeri diğer kulüp faaliyetlerine katılım, ödevlerini yapma, aldığı puanlar ve başarı testlerindeki düzeyi gibi eylem ve performansı bu kapsamdadır. Okul bağlılığının üçüncü boyutunu oluşturan bilişsel boyut ise; öğrencinin kendisi, okulu, öğretmenleri ve diğer öğrenciler hakkındaki algı ve inançlarını içerir (örn. öz-yeterlik, motivasyon, öğretmenlerin veya akranların ilgisi, istek ve beklentileri).⁷

2 Duygu Alptekin, *Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma* (Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2011), 20.

3 Hasan Şahan, *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü* (Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2007), 81-82.

4 Matthew A. Capps, *Characteristics of A Sense Of Belonging and Its Relationship to Academic Achievement of Students in Selected Middle Schools in Region IV and VI Educational Service Centers, Texas* (Doktora Tezi, Texas A&M University, 2003), 8.

5 Carol Goodenow - Kathleen E. Grady, "The Relationship of School Belonging and Friends' Values to Academic Motivation Among Urban Adolescent Students", *Journal of Experimental Education* 62/1 (1993): 60-61.

6 Capps, *Characteristics of A Sense Of Belonging*, 10.

7 Shane R. Jimerson v.dğr., "Toward an Understanding of Definitions and Measures of School Engagement and Related Terms", *The California School Psychologist* 8 (2003): 7.

Çocuk ve gençlere, günlük zaman dilimlerinin önemli bir kısmını geçirdikleri okullarda, kendilerini huzurlu, mutlu ve güvende hissettikleri eğitim ortamlarının sunulması, okula ve genel olarak eğitimlerine bağlılıklarını arttıracak önemli faktörlerden birisidir. Özellikle eğitimin bilişsel çıktıları üzerindeki etkisi nedeniyle öğrencide okula yönelik olumlu tutumlar geliştirmek, eğitim alanında önemsenen konular arasındadır.⁸

Osterman, aidiyet deneyiminin önemli psikolojik süreçlerle ilişkili olduğunu söylemektedir. Ona göre ilişkinlik duygusu yaşayan çocuklar daha güçlü bir iç kaynağa sahiptir. Kendilerini daha yetkin ve özerk olarak algırlarlar ve içsel motivasyonları yüksektir. Kimlik, bağlılık ve performans duyguları da güçlüdür. Aidiyet duygusu olan öğrencilerin okula, sınıf çalışmalarına, öğretmenlere ve akranlarına karşı tutumları daha olumludur. Okulu daha fazla severler ve okula daha fazla bağlılık hissederler. Okul etkinliklerine daha çok katılırlar ve öğrenme sürecinde kendilerine daha çok yatırım yaparlar.⁹ Hatta öğrencilerin okul aidiyetine yönelik öznel duygu durumlarının özellikle okulu bırakma riski olan öğrenciler arasında akademik motivasyon, bağlılık ve katılım üzerinde potansiyel olarak önemli bir etkisinin olduğu ifade edilmektedir.¹⁰

Özetle; okul aidiyeti ve desteğinin tüm öğrenciler için önemli olduğunda kuşku yoktur ve bu ikisi birlikte birçok öğrencinin akademik başarısı için kritik öneme sahiptir.¹¹ Yurt dışında yapılan pek çok araştırma da öğrencinin okul aidiyet duygusu ile akademik başarısı üzerinde etkisinin olduğunu göstermektedir. Okula aidiyet duygusu ile yüksek başarının, akademik motivasyon ve akademik öz yeterlikle olumlu, okulu terk etme ile de olumsuz yönde yüksek ilişkiler gösterdiği tespit edilmiştir.¹² Ülkemizde ise farklı tür lise öğrencileri üzerinde okula aidiyet konusu çeşitli başlık ve içerikte ve sınırlı sayıda ele alınmıştır. Sarı¹³, Duy ve Yıldız¹⁴, Doğan¹⁵, Arslan¹⁶ ve Altınsoy ve

8 Mediha Sarı, "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/1 (2013): 147.

9 Osterman, "Students' Need for Belonging in the School Community", 331-332.

10 Goodenow - Grady, "The Relationship of School Belonging and Friends' Values to Academic Motivation Among Urban Adolescent Students", 60.

11 Carol Goodenow, "Strengthening the Links Between Educational Psychology and the Study of Social Contexts", *Educational Psychologist* 27/2 (1992): 186.

12 Sarı, "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu", 148.

13 Sarı, "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu", 147-160.

14 Baki Duy - M. Ali Yıldız, "School Attachment and Loneliness in Early Adolescents with Different Bully Status", *Education and Science* 39/174 (2014): 173-188.

15 Abdullah Doğan, *Ortaöğretim Öğrencilerinin Kural Dışı Davranış Göstermelerinde Öğrenim Hayatlarını Denetleyememe İnancı, Özsaygı ve Okula Aidiyet Duygularının Rolü* (Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, 2015).

16 Gökmen Arslan, "Lise Öğrencilerinde Reddedilmişlik Duygusu, Akademik Başarı, Akademik Yeterlik ve Eğitimsel Amaçlar Arasındaki İlişki", *Eğitim ve Bilim* 41/183 (2016): 293-304.

Özyer'in¹⁷ çalışmalarını buna örnek olarak verebiliriz. Ancak imam hatip lisesi öğrencileri bağlamında iki çalışma dikkat çekmektedir. Bunlardan birisi Korkmaz¹⁸ tarafından yapılan çalışmadır. Araştırmacı bu çalışmada İHL öğrencilerinin bu okulu tercih süreçleri, nedenleri ve beklentilerini çeşitli boyutlarıyla ele almıştır. Diğer ise; Aşlamacı ve Eker tarafından yapılan ve İHL öğrencilerinin okul aidiyet düzeylerini dini tutumlarıyla birlikte ele aldığı çalışmadır.¹⁹ Aşlamacı ve Eker'in çalışması dışında imam hatip liselerinde okul aidiyeti bilimsel çalışmalara henüz konu edilmemiştir.

Son yıllarda bir kısmı proje okulu olarak hizmet veren okullarla birlikte 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı verilerine göre, ülke genelinde 1,604 imam hatip lisesi bulunmaktadır ve bu liselerde toplam 514,806 öğrenci öğrenim görmektedir.²⁰ Nicel olarak belirli bir düzeyin yakalandığı anlaşılan imam hatip liselerinin nitel olarak da istenilen seviyelere ulaşması için bu okulların ve bu okullarda verilen eğitimin çok çeşitli ve derinlikli olarak araştırmalara konu edilmesi gerekmektedir. Bu ve benzer çalışmalar yoluyla eğitimin en önemli paydaşı olan öğrenci profilinin betimlenmesi, öğrencilerin duygusal, davranışsal ve bilişsel anlamda kendisini imam hatipli olarak görüp görmemesi, okulunu benimseme düzeyi ve bu kimlik üzerinden bir gelecek tasavvuruna sahip olup olmama durumunun olgusal tespiti önemlidir. Böylece bu okullarda sunulan hizmetlerin daha etkili ve verilen eğitimin daha kaliteli olmasına yönelik politikaların gözden geçirilmesi ve yeni yaklaşımların ortaya konulması fırsatı oluşacaktır.

Bir saha araştırması olan bu çalışmada da, İHL öğrencilerinin okul aidiyet düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmektedir. Ayrıca öğrencilerin İHL'yi tercih sebepleri ile üniversitede okumak istedikleri alan/bölüm gibi başlıklara yönelik tespitlerde bulunmak da amaçlanmıştır. Buna göre; araştırmanın temel problem cümlesi, "İmam hatip lisesi öğrencilerinin okul aidiyet düzeyleri cinsiyet, sınıf, anne-babanın öğrenim durumu, ailenin ekonomik durumu, öğrencinin başarı durumu, İHL tercih sebebi, üniversitede okumak istediği alan/bölüm değişkenleri açısından farklılık göstermekte midir?" şeklinde belirlenmiştir.

17 Fatma Altınsoy - Kübra Karakaya Özyer, "Liseli Ergenlerde Okula Aidiyet Duygusu: Umut-suzluk ve Yalnızlık ile İlişkileri", *İlköğretim Online* 17/3 (2018): 1751-1764.

18 Mehmet Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri" *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/1 (2013): 7-40.

19 İbrahim Aşlamacı - Emrah Eker, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve Dini Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Değerler Eğitimi Dergisi* 14/32 (2016): 7-38.

20 Milli Eğitim Bakanlığı, *Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim* (Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu, 2018), 128.

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada bağımlı değişken olarak belirlenen imam hatip lisesi öğrencilerinin okula karşı aidiyet duygusu düzeylerinin; bağımsız değişkenler olan cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-babanın öğrenim durumu, ailenin ekonomik durumu, öğrenci başarı durumu, İHL tercih sebebi, üniversitede okumak istediği alan/bölüm ile arasındaki ilişkisi incelenmektedir. Bu nedenle araştırmanın değişkenlerine ait veriler, betimsel tarama modeline uygun olarak tablolaştırılarak açıklanmıştır. Ayrıca öğrencilerin okul aidiyet düzeylerinde bazı değişkenlere göre bir farklılaşmanın olup olmadığının belirlenmesi amaçladığından araştırma “Karşılaştırmalı İlişkisel Tarama”²¹ modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Çorum il merkezinde bulunan altı imam hatip lisesinde öğrenim gören toplam 2698 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklemi ise farklı sınıf düzeylerinden ve cinsiyete göre alt evrenlerden alınan 276 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem belirlenmesinde “Tabakalı Örneklem” yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde her bir evrenden alınacak elaman miktarı, o alt evrenin bütün evren içindeki payına göre belirlenmektedir. Böylece alınacak örneklem, evreni tüm alt dilimleri ile temsil etmesi güvence altına alınmış ve araştırma açısından önemli olan bazı alt evrenlerin özellikleri salt şans faktörüne bırakılarak örneklem dışında kalmasının önüne geçilmiş olmaktadır.²² Örneğin her sınıf düzeyi evrenin alt tabakaları olarak düşünülebilir ve her tabakadan belli sayıda öğrenci çekilerek örneklem oluşturabilir. Bu şekilde toplam örneklem içinde her sınıf, eşit düzeyde ya da evrendeki oranı ölçüsünde temsil edilebilir.²³ Bu çalışmada da okulların 9., 10. 11. ve 12. Sınıf düzeyleri evrenin alt tabakaları olarak düşünülmüştür. Betimsel araştırmalarda örneklem alınacak oran minimum %10 olabildiğinden²⁴ bu okullarda öğrenim gören kız ve erkek öğrenci dağılımı da dikkate alınarak toplam evrenin %10’undan biraz fazlası örneklem dâhil edilmiştir. Hedeflenen sayıda öğrencinin belirlenmesinde de “Basit Tesadüfî Örneklem”²⁵ yöntemi kullanılmıştır. Evreninin okul ve sınıf düzeyinde dağılımı Tablo 1’de, örneklem dağılımı ise Tablo 2’de gösterilmiştir.

21 Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, 5. Baskı (Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., 1994), 77-84.

22 Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, 113-114.

23 Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005), 105.

24 Mine Arlı – Hamil Nazik, *Bilimsel Araştırmaya Giriş* (Ankara: Gazi Kitabevi, 2001), 77.

25 Basit Tesadüfî Örneklem Yöntemi için bk. Ayhan Ural - İbrahim Kılıç, *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi* (Ankara: Detay Yayınları, 2005), 34.

Tablo 1. Evrenin Okul ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Sınıf	ŞEOİHL	HKİHL(E)	ŞMSİHL	ŞOAİHL	BİHL(K)	HKİHL(K)	Toplam
9. Sınıf	131	86	66	83	140	123	629
10. Sınıf	157	137	53	125	98	165	735
11. Sınıf	177	113	-	65	142	239	736
12. Sınıf	204	130	-	-	132	132	598
Genel	669	466	119	273	512	659	2698
Toplam							

ŞEOİHL: Şehit Erol Olçok AİHL

HKİHL(E): Prof. Dr. H. Karaman AİHL (Erkek)

ŞMSİHL: Şehit Mustafa Solak AİHL (Erkek)

ŞOAİHL: Şehit Osman Arslan AİHL (Kız)

BİHL(K): Buharaevler AİHL (Kız)

HKİHL(K): Prof. Dr. H. Karaman AİHL (Kız)

Tablo 1'e göre; 9., 10., 11. ve 12. Sınıf düzeylerinde Şehit Erol Olçok AİHL'de 669, Prof. Dr. Hayreddin Karaman Erkek AİHL'de 466, Şehit Mustafa Solak AİHL'de 119, Şehit Osman Arslan Kız AİHL'de 273, Buharaevler Kız AİHL'de 512 ve Prof. Dr. Hayreddin Karaman Kız AİHL'de de 659 öğrenci olmak üzere toplam 2698 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu veriler; söz konusu sınıflar düzeyinde toplam öğrencisi en fazla olan okulun Şehit Erol Olçok AİHL, en az sayıda öğrencisi olan okulun da Şehit Mustafa Solak AİHL olduğunu göstermektedir. Tüm okullarda sınıf düzeyinde en az öğrenci sayısı 12. Sınıflardır (n=598). Ayrıca 10. (n=735) ve 11. Sınıflarda (n=736) öğrenim gören öğrencilerin sayıları da birbirine eşit denilebilir.

Tablo 2. Örneklemenin Okul ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Sınıf	ŞEOİHL	HKİHL(E)	ŞMSİHL	ŞOAİHL	BİHL(K)	HKİHL(K)	Toplam
9. Sınıf	14	9	7	8	15	13	66
10. Sınıf	16	14	5	12	10	17	74
11. Sınıf	18	12	-	7	15	24	76
12. Sınıf	21	13	-	-	13	13	60
Genel	69	48	12	27	53	67	276
Toplam							

ŞEOİHL: Şehit Erol Olçok AİHL

HKİHL(E): Prof. Dr. H. Karaman AİHL (Erkek)

ŞMSİHL: Şehit Mustafa Solak AİHL (Erkek)

ŞOAİHL: Şehit Osman Arslan AİHL (Kız)

BİHL(K): Buharaevler AİHL (Kız)

HKİHL(K): Prof. Dr. H. Karaman AİHL (Kız)

Tablo 2 örneklemin okul ve sınıf düzeyine göre dağılımını göstermektedir. Buna göre; tüm sınıflar düzeyinde Şehit Erol Olçok AİHL'den 69, Prof. Dr. Hayreddin Karaman Erkek AİHL'den 48, Şehit Mustafa Solak AİHL'den 12, Şehit Osman Arslan Kız AİHL'den 27, Buharaevler Kız AİHL'den 53 ve Prof. Dr. Hayreddin Karaman Kız AİHL'den de 67 öğrenci olmak üzere toplam 276 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu veriler; en fazla örneklemin toplam öğrencisi en fazla olan Şehit Erol Olçok AİHL'de (n=69), en az örneklemin ise öğrenci sayısı en az olan Şehit Mustafa Solak AİHL'de olduğunu göstermektedir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin okul aidiyet duygusunu etkileyebileceği düşünülen bağımsız değişkenler araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi anketiyle, öğrencilerin okul aidiyet duygusu ise “İHL Okul Aidiyeti Ölçeği” ile tespit edilmiştir. Aşlamacı ve Eker tarafından geliştirilen ölçekte toplam 7 madde bulunmaktadır. Araştırmacılar öncelikle oluşturdukları madde havuzundan 13 maddelik bir ölçek formu hazırlamışlar ve İstanbul’da iki imam hatip lisesinde öğrenim gören 286 öğrenci üzerinde ölçeğin pilot uygulamasını gerçekleştirmişlerdir. Elde ettikleri verilere göre de ölçeğin yapı geçerliliği ile güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmişlerdir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik değerleri, 3775 öğrencinin katıldığı asıl uygulamada tekrar incelenmiştir.

Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını tespit etmek amacıyla Kaiser Mayer Olkin (KMO) ve Barlett testleri yapılmış ve KMO değeri ,844; Barlett testi değeri de .00 anlamlı ($p < .01$) bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.²⁶ Yapı geçerliliğinin sağlanabilmesi için faktör analizi yapılmış ve herhangi bir faktör altında yeterli yük değerlerine ulaşmayan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Böylece tek boyutta yedi maddeden oluşan İHL Okul Aidiyet ölçeği elde edilmiştir. Yedi maddeli ölçekte açıklanan toplam varyans oranı 45,48’dir. Maddelerin faktör yükleri ,53 ile ,79 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla da Croanbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve alfa değeri ,797 olarak bulunmuştur.²⁷

Bu araştırma için yapılan faktör analizi çalışmasında ise İHL Okul Aidiyet ölçeğine ilişkin KMO katsayısı ,725 bulunmuş, Barlett testi anlamlı ($p < .01$) çıkmıştır. Geçerlik analizi sonucunda ölçeğin tek boyutta toplandığı tespit edilmiştir. Tek boyutun açıkladığı toplam varyans oranı %40,55’dir. Maddelerin faktör yükleri ,44 ile ,84 arasında değişmektedir. Ayrıca ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarına bakılmış, korelasyonlarının ,31 ile ,67 arasında değiştiği gözlenmiştir. Örneklem üzerinden ölçeğin toplam puana yönelik iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha yöntemiyle hesaplanmış ve bu değer ,723 olarak bulunmuştur. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin bu çalışma için uygun olduğu söylenebilir.

Ölçek maddelerine verilen cevaplar olumlu maddeler için “tamamen katılıyorum” (5), “katılıyorum” (4), “kararsızım” (3), “katılmıyorum” (2) ve “hiç katılmıyorum” (1) şeklinde 5’den 1’e doğru puanlandırılmış, olumsuz maddelerde ise puanlama 1’den 5’e doğru ters yönde yapılmıştır. Elde edilen or-

26 Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (Ankara: Nobel Yayıncılık, 2002), 67.

27 Aşlamacı - Eker, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve ...”, 15-16.

talamalara göre 1.00-1.80 puan arası “çok düşük”, 1.81-2.60 puan arası “düşük”, 2.61-3.40 puan arası “orta”, 3.41-4.20 puan arası “yüksek” ve 4.21-5.00 puan arası da “çok yüksek” aidiyet düzeyi olarak değerlendirilmiştir.²⁸

1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerini toplamak üzere geliştirilen kişisel bilgi anketi ile “İHL Okul Aidiyet Ölçeği”, Çorum il merkezinde bulunan altı imam hatip lisesinin 9., 10., 11. ve 12. Sınıfında öğrenim görmekte olan toplam 284 öğrenciye uygulanmıştır. Veriler 2018 yılı Aralık ayı içerisinde farklı tarihlerde bizzat okullara gidilerek toplanmıştır. Uygulama sırasında okul yönetimleri ve meslek dersleri öğretmenlerinden de destek alınmıştır. Ölçek maddelerinin tamamında 5 ve 1 seçeneklerini işaretleyen ve sorulardan bazılarında cevap vermeyen toplam 8 öğrencinin anketi değerlendirme dışında tutulmuştur. Değerlendirme kapsamına alınan 276 anketten elde edilen veriler SPSS 16.0 paket programına aktarılmış ve verilerin analizinde betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını anlamak için Kolmogorov Smirnov normallik testi yapılmıştır. Test sonucunda basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olduğu görüldüğünden verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin okul aidiyet düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı ikili gruplar için t-testi, ikiden fazla gruplar için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile anlaşılmasına çalışılmıştır. Farklılaşmanın olduğu sonuçlarda farklılaşmanın yönü “post-hoc” çoklu karşılaştırma testlerinden Tamhane’s T2²⁹ testi ile belirlenmiştir. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Bilgilerin istatistiksel analizi sonucu elde edilen bulgular, "Bulgular ve Yorumlar" bölümünde tablolastırılarak sunulmuştur.

2. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, örneklemin okul aidiyeti ölçeğinden aldıkları puan ortalaması, bağımsız değişkenler ile araştırma problemine ilişkin yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular ve bunlara dayalı sonuçlara dair yorumlar yer almaktadır.

2.1. Okul Aidiyet Ölçeğine İlişkin Betimsel Bulgular

Tablo 3, öğrencilerin okul aidiyet ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamasına ilişkin verileri içermektedir.

28 Aşlamacı - Eker, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve ...”, 17.

29 Nilgün Köklü v.dğr., *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*, Geliştirilmiş 2. Baskı (Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2006), 180-193.

Tablo 3. Okul Aidiyeti Ölçeğinden Alınan Puanın Analizi

	N	X	Ss	Düzyey
Okul Aidiyeti	276	3,51	,866	Yüksek

Tabloda görüldüğü gibi, öğrencilerinin okul aidiyet düzeyleri $X=3,51$ olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç, Çorum il merkezinde bulunan İHL öğrencilerinin aidiyet düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Yüksek aidiyet düzeyine ilişkin bulgudan hareketle öğrencilerin kendilerini okulun önemli ve saygın bir parçası olarak gördükleri ve okullarını sevdikleri yorumu yapılabilir. Aşlamacı ve Eker de İHL öğrencilerinin dini tutum ve okul aidiyeti hakkında yaptıkları araştırmanın sonucunda İHL öğrencilerinin okul aidiyet düzeylerinin yüksek ($X=3,68$) olduğunu bulmuştur.³⁰ Cebeci tarafından yapılan çalışmada İHL öğrencilerinin %90'ının bu okullarda okumaktan memnun oldukları bulunmuştur. Bu konuda fikri olmadığını belirtenlerin oranı %8 ve İHL'de okumaktan memnun olmayanların oranı da %2 olarak tespit edilmiştir. Araştırmacı bu sonuçların öğrencilerin okulları hakkında olumlu bir yargıya sahip olduklarını gösterdiğini ifade etmiştir.³¹ Kanburoğlu da yarı yapılandırılmış mülakat tekniğiyle yaptığı çalışmasında katılımcıların genelinin 'imam hatipli olmak' şeklinde bir söylem geliştirdiği ve diğerlerinden farklı olduklarına inandıklarını gözlemlemiştir. Araştırmacıya göre; bu söylem, her zaman içi doldurulamıyor olsa da, öğrencilerin kurum algılarını etkilemekte ve onların okullarına ve sahip oldukları değerlere olan bağlılıklarını arttırmaktadır. Örneğin bu konuda bir öğrenci imam hatipli olmanın ayrıcalık olduğunu ve bu okullarda nezih bir ortamın bulunduğunu ifade etmiş, bir başka öğrenci de imam hatipli olmanın bir marka olduğuna işaret etmiştir. Onlara göre; İHL'de alınan ahlakî eğitimin telafisi yoktur.³² Bu yaklaşım öğrencilerin okulunu benimsediklerini ve okullarına bağlılıklarını göstermesi bakımından anlamlıdır.

2.2. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Okul Aidiyet Düzeyleri

Araştırma Çorum il merkezinde bulunan altı devlet okulunda öğrenim görmekte olan toplam 276 öğrenciden alınan veriler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Söz konusu örneklemin cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

30 Aşlamacı - Eker, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve ...", 22.

31 Suat Cebeci, "İmam Hatip Liselerinin Öğrenci Yapısı ve Bunun Sosyal Gelişme Açısından Değerlendirilmesi", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1995): 117-118.

32 Betül Ü. Kanburoğlu, *Popüler Kültür – Din Eğitimi İlişkisi: İmam Hatip Liseleri Örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2011), 154-155.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Okul Aidiyet Puanlarının İstatistiksel Analizi (t-Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	%	X	Ss	Sd	t	p
Kız	145	52,5	3,4828	,87629	274	-546	,586
Erkek	131	47,5	3,5398	,85646			
Toplam	276	100	3,5098	,87629			

p>0.05 (önemsiz)

Tablo 4'e göre öğrencilerin %52,5'i kız, %47,5'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Okul yönetimlerinden alınan e-okul bilgilerine göre araştırmanın evrenini oluşturan okullarda 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrenim gören toplam 2698 öğrencinin 1294'ü erkek öğrenci (%48) ve 1404'ü de kız öğrencidir (%52). Bu verilerden anlaşılacağı üzere imam hatip liselerinde kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilerin oranına göre daha yüksektir ve buna göre kızlar imam hatip liselerine daha yoğun bir ilgi göstermektedir. Korkmaz tarafından yapılan araştırmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir. Yazara göre bunun nedeni imam hatip liselerindeki okul ortamının aileler tarafından özellikle kız öğrenciler için mazbut ve daha güvenli olarak düşünülmesi olabilir.³³

Tablo verilerine göre; kız öğrencilerin okul aidiyeti puan ortalaması (X=3,4828), erkek öğrencilerin tutum puanlarının ortalamasından (X=3,5398) daha düşüktür. Kız ve erkek öğrencilerin okul aidiyeti puan ortalaması arasında t-testi sonucunda ise (p=,586, p>0.05) anlamlılık düzeyinde önemli bir fark tespit edilmemiştir. Buna göre; kız ve erkek öğrencilerin okul aidiyet düzeyleri bakımından birbirine benzer özellikte oldukları yorumu yapılabilir. Aşlamacı ve Eker ise araştırmalarında kız öğrencilerin okul aidiyet puan ortalamalarının (X=3,88) erkeklerin ortalamalarına (X=3,53) göre daha yüksek olduğunu bulmuştur.³⁴

2.3. Sınıf Düzeylerine Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti

Araştırma kapsamında okul aidiyet düzeyleri ölçülen 276 öğrencinin sınıflara göre dağılımı ve ölçekten alınan sonuçlar Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Düzeylerine Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti Ortalamalarının Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf	N	%	X	Ss	F	p
9. Sınıf	66	23,9	3,5519	,75004	,822	,483
10. Sınıf	74	26,8	3,6178	,86368		
11. Sınıf	76	27,5	3,4417	,92352		
12. Sınıf	60	21,7	3,4167	,91427		
Toplam	276	100	3,5098	,86583		

p>0.05 (önemsiz)

33 Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri", 12.

34 Aşlamacı - Eker, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve ...", 25.

Tablodaki veriler incelendiğinde; Tablo 1’de gösterilen evren (2698) ile uyumlu bir biçimde her sınıf düzeyinden evreni temsil edecek sayıda örneklem alınmış görülmektedir. Sınıf düzeyleri bakımından öğrencilerin okul aidiyet düzeylerinin değişip değişmediğinin ölçüldüğü varyans analizi sonuçları ($p=,483$, $p>0.05$), ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir. Ancak grupların ortalamaları değerlendirildiğinde, 11. ($X=3,44$) ve 12. Sınıflarda ($X=3,41$) öğrencilerin okula aidiyet düzeyi 9. ve 10. Sınıflardaki öğrencilere göre daha düşük çıkmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre; sınıf düzeyi değişkeni bağlamında öğrencilerin okul aidiyet düzeylerinin birbirine benzer özellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Ancak üst sınıflarda okul aidiyet düzeyinin nispeten düşük çıkmasının nedeni; yaklaşan üniversite sınavından dolayı öğrencilerin okul dışında ders, kurs, etüt merkezi gibi farklı sosyal ortamlar ve farklı çevrelerden yeni arkadaşlar edinmeleri olabilir. Zira öğrenciler yeni ve çeşitli kimlikler tanımakta, onlarla etkileşmekte ve yeni deneyimler yaşamaktadır. Bu da sahip olunan değerleri, yargı ve algıları etkileyebilmektedir.

2.4. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti

Annenin öğrenim durumuna göre öğrencilerin okul aidiyet düzeylerine ilişkin veriler Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti Ortalamalarının Varyans Analizi Sonuçları

Annenin Öğrenim Durumu	N	%	X	Ss	F	p
1. Okur-Yazar Değil	4	1,4	3,6071	,89879	,528	,715
2. İlkokul mezunu	153	55,4	3,5238	,88109		
3. Ortaokul mezunu	75	27,2	3,5371	,79569		
4. Lise ve Dengi okul mezunu	34	12,3	3,4874	,91920		
5. Yüksekokul-Üniversite Mezunu	10	3,6	3,1286	1,02231		
Toplam	276	100	3,5098	,86583		

$p>0.05$ (önemsiz)

Tablo 6’daki bilgilere göre, öğrencilerin annelerinin %1,4’ünün okuryazar olmadığı, %55,4’ünün ilkokul mezunu, %27,2’sinin ortaokul mezunu, %12,3’ünün lise ve dengi okul mezunu ve %3,6’sının ise yüksekokul ya da üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Analiz sonucunda annenin öğrenim durumu değişkenine göre, öğrencilerin okula aidiyet düzeyleri arasında önemli bir fark bulunmamıştır ($p=,715$, $p>0.05$). En düşük ortalama annesi yüksek okul ya da üniversite mezunu olan grupta çıkmış olsa da ($X=3,1286$) gruplar istatistiksel olarak benzer özellikler taşımaktadır. Buna göre annenin öğrenim düzeyi öğrencinin okul aidiyet düzeyi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir.

2.5. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti

Tablo 7, babanın öğrenim durumuna göre öğrencilerin okul aidiyet düzeylerine ilişkin bilgileri içermektedir. Tablodaki bilgilere göre, öğrencilerin babalarının %35,5'inin ilkökul mezunu, %30,4'ünün ortaokul mezunu, %20,7'sinin lise ve dengi okul mezunu, %10,9'unun yüksekokul ya da üniversite mezunu ve %2,5'inin de lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Babanın eğitim durumunun kademeli olarak azaldığı ve araştırmada yer alan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi bakımından katılımın en az olduğu grubun lisansüstü mezunu olanlar olduğu ve en çok katılımın da ilkökul mezunu olan grupta olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti Ortalamalarının Varyans Analizi Sonuçları

Babanın Öğrenim Durumu	N	%	X	Ss	F	p
1. İlkokul mezunu	98	35,5	3,4898	,89014	1,184	,318
2. Ortaokul mezunu	84	30,4	3,6395	,92595		
3. Lise ve Dengi Ok.	57	20,7	3,3784	,78594		
4. Yük.Ok.-Ünv.M.	30	10,9	3,5524	,65919		
5. Lisansüstü	7	2,5	3,1224	1,11095		
Toplam	276	100	3,5098	,86583		

$p > 0.05$ (önemsiz)

Analiz sonuçları ise babanın öğrenim durumu değişkenine göre, öğrencilerin okula aidiyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir ($p = ,318$, $p > 0.05$). En düşük ortalama babası lisansüstü mezunu olan grupta çıkmış olsa da ($X = 3,1224$) gruplar istatistiksel olarak benzer özellikler taşımaktadır. Buna göre babanın öğrenim düzeyinin öğrencinin okul aidiyet düzeyi üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı yorumu yapılabilir. Tablo 6 ve 7 birlikte ele alındığında katılımcıların babalarının eğitim düzeyi annelerin eğitim düzeyine göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca eğitim durumu değişkenine göre her seviyeden ailenin çocuklarının imam hatip liselerinde öğrenim gördükleri de anlaşılmaktadır.

2.6. Ailenin Gelirine Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti

Ailenin gelir düzeyine göre öğrencilerin okul aidiyet düzeylerini gösteren veriler Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Ailenin Gelirine Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti Ortalamalarının Varyans Analizi Sonuçları

Ailenin Geliri	N	%	X	Ss	F	p
Düşük	26	9,4	3,4615	1,03751	,853	,427
Orta	230	83,3	3,5354	,84612		
Yüksek	20	7,2	3,2786	,85899		
Toplam	276	100	3,5098	,86583		

$p > 0.05$ (önemsiz)

Öğrencilerin kendi değerlendirmelerine göre %9,4'ü ailelerinin ekonomik durumunu düşük, %83,3'ü orta ve %7,2'si ise düşük olarak görmektedir. Ailesinin ekonomik durumunu düşük, orta ve yüksek olarak algılayan öğrencilerin okula aidiyet düzeyleri arasında varyans analizi sonucu anlamlı bir fark görülmemiştir ($p=,427$, $p>0.05$). Bu sonuca göre, ailenin ekonomik durumunun öğrencinin okula aidiyet duygusu üzerinde önemli bir etkisinin bulunmadığı söylenebilir. Ancak aidiyet düzeyi en düşük olan ($X=3,2786$) öğrencilerin aileleri ekonomik durum bakımından en yüksek olan gruptakiler olduğu tespit edilmiştir.

2.7. Geçmiş Öğretim Yılları Başarı Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti

Tablo 9, öğrencinin geçmiş öğretim yıllarındaki başarı düzeyleri ile öğrencinin okul aidiyet duygusu arasındaki ilişkiyi gösteren verileri içermektedir.

Tabloya göre; öğrencilerin %4,7'si geçmiş yıllardaki başarı düzeyini "düşük", %75'i "orta" ve %20,3'ü de "yüksek" olarak değerlendirmiştir. Öğrencilerin kendi başarı algılarına göre okul aidiyet puan ortalamaları düşükten yükseğe doğru sıralanmıştır. Yüksek bir başarı düzeyine sahip olduğunu düşünen öğrencilerin okula karşı hissettikleri aidiyet düzeyi de en yüksek çıkmıştır ($X=3,6199$). Başarı algısı düştükçe, okula aidiyet duygusu düzeyi de düşmektedir.

Varyans analizi sonucu ise bu farklılığın anlamlılık düzeyinde olmadığını göstermektedir ($F=,812$; $p=,444$, $p>0.05$).

Tablo 9. Geçmiş Öğretim Yılı Başarı Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti Ortalamalarının Varyans Analizi Sonuçları

Başarı Durumu	N	%	X	Ss	F	p
1. Düşük	13	4,7	3,3187	,90003	,812	,445
2. Orta	207	75,0	3,4921	,86514		
3. Yüksek	56	20,3	3,6199	,86373		
Toplam	276	100	3,5098	,86583		

$p>0.05$ (önemsiz)

2.8. İHL Tercih Sebebine Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti

Tablo 10, İHL öğrencilerinin okul tercih sebeplerine göre okul aidiyet düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmanın bulunup olmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 10. İHL Tercih Sebebine Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti Ortalamalarının Varyans Analizi Sonuçları

İHL Tercih Sebebi	N	%	X	Ss	F	p	Tamhane T2
1. Kendi İsteği	121	43,8	3,9965	,66380	20,563	,000	1 ile
2. Ailenin İsteği	60	21,7	3,0071	,88197			2,4,5,6
3. Akrafa ve Çevre	9	3,3	3,6190	,70711			3 ile 4
4. Öğretmen yönlend.	16	5,8	2,8304	,73996			5 ile 4
5. Sınav sist. yönlend.	65	23,6	3,2637	,77189			
6. Okulun Eve Yakın Olm.	5	1,8	2,9429	,21665			
Toplam	276	100	3,5098	,86583			

p<0.05 (önemli) (Levene T. Değ.=2,408; Sd: 5; p=,037)

Tabloya göre öğrencilerin yarıya yakını İHL'yi kendi isteğine göre tercih ettiklerini belirtmişlerdir (%43,8). İkinci sırada sınav sisteminin yönlendirmesi puanının bu okula yetmesi gelmekte (%23,6), aile isteği doğrultusunda İHL'yi tercih ise üçüncü sırada yer almaktadır (%21,7). Daha sonra sırasıyla öğretmenlerin yönlendirmesi (%5,8), akraba ve çevresindekilerin yönlendirmesi (%3,3) ve okulun eve yakın olması (%1,8) tercih nedenleri olarak ifade edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin okul tercih sebeplerine göre okul aidiyet (F= 20,563; p=,000, p<0.05) puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi tercih seçenekleri arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Tamhane T2 analizi sonucuna göre; farklılaşmanın genel olarak kendi isteğiyle İHL'yi tercih eden öğrencilerle (X=3,9965) ailenin isteği (X=3,0071), öğretmenin yönlendirmesi (X=2,8304), sınav sisteminin yönlendirmesi-puanının bu okula yetmesi (X=3,2637) ve okulun evine yakın olması (X=2,9429) gruplarındaki öğrencilerin puanları arasında olduğu anlaşılmaktadır. Yine akraba ve çevresindekilerin yönlendirmesi (X=3,6190) ile öğretmenin yönlendirmesi (X=2,8304) grupları arasında akraba ve çevresindekilerin yönlendirmesi lehine; sınav sisteminin yönlendirmesi ve puanının bu okula yetmesi (X=3,2637) grubunda bulunanlar ile öğretmenin yönlendirmesi (X=2,8304) grubu arasında sınav sisteminin yönlendirmesi-puanının bu okula yetmesi lehine anlamlı farklılaşmanın olduğu anlaşılmıştır. Buna göre; kendi isteğiyle İHL'de okuyan öğrencilerin okul aidiyet düzeyleri kendi istekleri dışındaki diğer nedenlerle bu okullarda okuyan öğrencilere göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu yorumu yapılabilir. Aşlamacı ve Eker de araştırmalarında benzer sonuçlara ulaşmıştır.³⁵

35 Aşlamacı- Eker, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve ...", 28-29.

2.9. Üniversitede Okumak İstedikleri Alana Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti

Öğrencilerin üniversitede okumak istedikleri alan/bölüm değişkenine göre okul aidiyet düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını anlamak için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Üniversitede Okumak İstedikleri Alana Göre Öğrencilerin Okul Aidiyeti Ortalamalarının Varyans Analizi Sonuçları

Üniversitede Okumak İstedikleri Alan/Bölüm	N	%	X	Ss	F	p
1. İlahiyat Fakültesi	34	12,3	4,3067	,61634	2,841	,000
2. Öğretmenlik	32	11,6	3,4509	,89701		
3. Hukuk	30	10,9	3,5190	,83677		
4. Tıp, Eczacılık, Dış Hek.	37	13,4	3,3629	,86674		
5. Mühendislik, Mimarlık	31	11,2	3,3963	,83112		
7. Siyasal Bilgiler, Kamu Yönetimi	7	2,5	3,4898	1,18625		
8. Uluslararası İlişkiler	2	,7	3,7857	,70711		
9. Sosyoloji-Psikoloji-PDR	21	7,6	3,3946	,92351		
10. Güzel Sanatlar	2	,7	3,5000	,10102		
11. Spor Bilimleri	17	6,2	3,3782	,74392		
12. İletişim, Radyo, Sinema	3	1,1	3,0000	,14286		
13. Milli Sav. Üni. (asker, polis)	29	10,5	3,4138	,79296		
14. Havacılık, Pilotluk	4	1,4	3,7857	,63353		
15. Beslenme-diyetetik	3	1,1	3,0000	,49487		
16. Dil Edebiyat ve Tercümanlık	4	1,4	3,1786	,17976		
17. Veterinerlik Fakültesi	4	1,4	3,9286	,66496		
18. Başka	16	5,8	3,0179	,97293		
Toplam	276	100	3,5098	,86583		
p<0.05 (önemli)						
Homojenlik Testi			Tamhane T2			
Levene T. Değ.	1,869		1 ile 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 16,			
Sd	16					
p	,024					

p<0.05 (önemli)

Analiz sonuçları öğrencilerin üniversitede okumak istedikleri alan/bölüm grubu değişkenine göre okul aidiyeti (F= 2,841; p=,000, p<0.05) puanları arasında anlamlı farklılığın bulunduğunu göstermektedir. Farklılıkların hangi alanlara yönelmek isteyen öğrencilerin ortalamalarından kaynaklandığını belirlemek için varyansın homojen olmadığı durumlarda (Lev. İst. Değ.= 1,869; p=,024, p<0.05) başvuru post-hoc testlerinden Tamhane T2 analizi yapılmıştır. Analiz sonucu okul aidiyeti puan ortalamalarındaki farklılaşmaların

genelde ilahiyat alanında okumak isteyen öğrenciler ($X=4,3067$) ile diğer alanlarda okumak isteyen öğrenciler arasında ilahiyat okumak öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur. Puan ortalamaları özellikle ilahiyat okumak isteyen grupta öğretmenlik, hukuk, tıp, eczacılık ve diş hekimliği, mühendislik ve mimarlık, sosyoloji, psikoloji ve PDR, güzel sanatlar, spor bilimleri, iletişim, radyo ve sinema, Milli Savunma Üniversitesi ve dil edebiyat ve tercümanlık alan ya da bölümleri arasında olduğu görülmüştür.

Okul aidiyet düzeyi ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalamaya İlahiyat Fakültesinde okumak isteyen öğrencilerin ($X=4,3067$) ve ikinci sırada da veterinerlik fakültesinde okumak isteyen öğrencilerin sahip olduğu ($X=3,9286$) anlaşılmıştır. Gruplar arasında okul aidiyet puan ortalaması en düşük olan iletişim, radyo ve sinema bölümlerinde okumak isteyen öğrencilerde ($X=3,0000$) ikinci en düşük aidiyet puan ortalaması da dil ve edebiyat ve tercümanlık bölümlerini okumak isteyen öğrenci grubunda çıkmıştır ($X=3,1786$). Aşlamacı ve Eker de araştırmalarında benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Araştırmacılar, İHL öğrencilerinin üniversitede okumak istedikleri alana göre on (10) başlık oluşturmuşlar ve analizlerinde İHL öğrencilerinin üniversitede en fazla ($n=877$) İlahiyat Fakültesinde okumak istedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Yine araştırmada üniversitede İlahiyat Fakültesi'nde okumak isteyen öğrencilerin diğer alanlarda okumak isteyen öğrencilere göre İHL okul aidiyet düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur ($X=4,17$).³⁶ Kokmaz ise araştırmada İHL öğrencilerinin neredeyse tamamının üniversite okumayı istediğini ve en fazla istenilen iki alanın tıp ve ilahiyat olduğunu tespit etmiştir.³⁷

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada imam hatip lisesi öğrencilerinin okul aidiyet düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya Çorum il merkezinde bulunan altı imam hatip lisesinden toplam 276 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin okul aidiyet düzeylerinin genel olarak olumlu yönde ve yüksek düzeyde ($X=3,51$) olduğu tespit edilmiştir. Sarı tarafından yapılan araştırmada da 274 lise öğrencisinin okul aidiyet puan ortalaması araştırmamızda elde edilen aritmetik ortalamayla aynı çıkmıştır ($X=3,51$)³⁸ Araştırmada elde edilen sonuçları ve bu sonuçlara bağlı olarak sunulan önerileri şu şekilde özetlemek mümkündür:

Cinsiyet değişkeni bağlamında; okul aidiyeti puan ortalamasında anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte, erkek öğrencilerin ortalamalarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Sular'ın araştırması araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Araştırmacı lise öğrencilerinin okula

36 Aşlamacı- Eker, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve ...", 28-29.

37 Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri", 30, 38.

38 Sarı, "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu", 153-154.

yabancılaşmasında okul iklimi ve okulda iletişimin rolü konulu çalışmasında okula yabancılaşma puan ortalamasının erkekler öğrencilerde daha düşük olduğunu tespit etmiştir.³⁹ Bu sonuç erkek öğrencilerin kendilerini okula daha fazla ait hissettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin okul aidiyetleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır. Araştırma bulguları, sınıf seviyesine göre öğrencilerin benzer özellikte aidiyet düzeyine sahip olduklarını ortaya koymuştur. Literatürde ise farklı bulgulara rastlamak mümkündür. Örneğin; Sarı araştırmasında 9. Sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık tespit ederken,⁴⁰ Çetin ise öğrencilerin sınıfları ile okula karşı tutum toplam ve alt boyutlarının puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.⁴¹

Araştırmamızda anne-babanın öğrenim durumunun öğrencilerin okula aidiyet düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Ailelerin ekonomik durum değişkenine göre de öğrencilerin okula aidiyet düzeylerinde bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Ancak ekonomik durum bakımından en yüksek olan gruptaki öğrencilerin aidiyet puan ortalamaları en düşük düzeyde çıkmıştır. Literatürde de gelir düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının okulu baskıcı ve sıkıcı olarak gördüklerine⁴², kendilerini engellenmiş hissettiklerine ve bu duygunun da okulda öfke ve şiddete yol açtığına⁴³, özellikle anlamsızlık alt boyutunu ekonomik gelir düzeyi ortanın üstü olan ailelerin çocuklarının daha yoğun yaşadığına⁴⁴ dair bulgular mevcuttur.

Öğrencilerin kendi başarı algılarına göre okul aidiyet puan ortalamalarının düşükten yükseğe doğru sıralandığı bulgulanmıştır. Geçmiş yıllardaki akademik başarısı en düşük olan öğrencilerin aidiyet puan ortalamalarının en düşük; en yüksek akademik başarıya sahip olan öğrencilerin aidiyet puan ortalamalarının ise en yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, alan yazındaki diğer araştırmaların bulgularıyla tutarlıdır. Örneğin; Sarı da araştırmasında benzer bir sonuç elde etmiştir. Buna göre akademik başarısı düşük olan öğrenciler, kendilerini okullarına daha az ait hissetmektedirler.⁴⁵ Benzer şekilde

39 Mahir Sular, *Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasında Okul İklimi ve Okulda İletişimin Rolü* (Yüksek Lisans, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2017), 62.

40 Sarı, "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu", 153-154.

41 Çetin, *Anadolu İmam Hatip Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Okula İlişkin...*, 57.

42 Murat Özdemir, "Lise Öğrencilerinin Metaforik Okul Algılarının Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi", *Eğitim ve Bilim* 37/163 (2012): 104.

43 Gönül Özgür v.dğr., "Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler", *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2/2 (2011): 57.

44 Meral F. Pala, *Ortaöğretim Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Sorunu: İstanbul İli Silivri Örneği* (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, 2016), 54.

45 Sarı, "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu", 156.

Goodenow ve Grady⁴⁶, Hagborg⁴⁷, Isakson ve Jarvis'in⁴⁸ çalışmalarında da okula aidiyet duygusu yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının da daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur.

Kendi isteğiyle İHL'yi tercih eden öğrencilerin okul aidiyet düzeylerinin ($X=3,9965$) kendi istekleri dışındaki diğer nedenlerle (aile, öğretmen, akraba, yakın çevre yönlendirmesi gibi) bu okullarda okuduğunu ifade eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Korkmaz ise araştırmasında öğrencilerin İHL'yi tercih etme sebepleri arasında "aile ve yakın çevrenin istekleri"nin ağırlıklı olduğunu tespit etmiştir. Öğrenciler %60 oranla aile ve çevrenin istekleri doğrultusunda bu okulları tercih etmektedirler.⁴⁹ Çetin Anadolu imam hatip liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okula ilişkin tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırmasında öğrencilerin %61,8'inin bu okulu kendisinin tercih ettiğini, %27,3'ünün ailesinin tercih ettiğini ve %10,9'unun da başka bir okula puanının yetmediği için tercih ettiğini bulmuştur.⁵⁰ Acar'ın araştırmasında da imam hatip lisesini kendi isteği ile tercih edenlerin oranının %60 olduğu anlaşılmaktadır.⁵¹ İmam hatip liseleri merkezi yerleştirmenin yanı sıra 9. Sınıflarda yerel yerleştirmeye göre de öğrenci almış olmasına rağmen, tercih sebepleri arasında sınav sisteminin yönlendirmesi seçeneğinin ikinci sırada vurgulanmış olması dikkat çekici bulunmuştur. Ayrıca ailenin öğrencinin tercihi üzerindeki etkisi de görülmüştür.

İHL öğrencileri üniversitede okumak istedikleri alan olarak en fazla oranla tıp, eczacılık, diş hekimliği gibi sağlık alanı (%13,4) ile ilahiyat alanını (%12,3) belirtmişlerdir. Aşlamacı ve Eker'in çalışmasında da üniversitede öğrencilerin okumak istedikleri alanlar arasında ilk iki sırada ilahiyat ve tıp, eczacılık, diş hekimliği gibi sağlık alanlarının geldiği tespit edilmiştir.⁵² Ayrıca araştırmamızda %11,6 oranla öğretmenlik alanı, %11,2 ile mühendislik-mimarlık, %10,9 ile hukuk ve %10,5 ile de asker, polis gibi savunmaya yönelik meslek alanları, %7,6 oran ile sosyoloji-psikoloji-PDR bölümleri ve %6,2 ile de spor

46 Goodenow, - Grady. "The Relationship of School Belonging and Friends' Values to Academic Motivation Among Urban Adolescent Students", 60-71.

47 Winston J Hagborg, "An Exploration of School Membership Among Middle and High School Students", *Journal of Psychological Assessment* 12 (1994): 312-323.

48 Kristen Isakson – Patricia Jarvis, "The Adjustment of Adolescents During the Transition into High School: A Short Term Longitudinal Study", *Journal of Youth and Adolescence* 28/1 (1999): 1-26.

49 Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri, 25.

50 İsa Çetin, *Anadolu İmam Hatip Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Okula İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2017), 49.

51 Muhammet Cevat Acar, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Dini Sorumluluk Düzeylerinin İncelenmesi: Bingöl Örneği", *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (2014): 157.

52 Aşlamacı - Eker, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve ...", 29.

bilimlerinin öğrencilerin okumak istedikleri alan ya da bölümler olduğu görülmüştür. Söz konusu bu meslek alanları örneklemin %83,7'sine tekabül etmektedir (n=231). İHL öğrencilerinin üniversite yönelimlerine dair farklı örneklemlerde yürütülen önceki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, yakın tarihli çalışmalarda İHL öğrencilerinin ilahiyat ve sağlık alanlarına yönelimlerinin arttığı görülmektedir. Bu sonuçlar; öğrencilerin genellikle istihdamı yüksek ve daha kolay iş bulabilecekleri alanları öncelendiklerini göstermektedir.⁵³

Araştırma bulguları doğrultusunda aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

İmam hatip liseleri farklı eğitim ve gelir düzeyine sahip aileler ve çocukları tarafından tercih edilmektedir. Bu ilginin sürdürülebilir olması için, imam hatip liselerinde verilen eğitimin nitelik bakımından iyileştirilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır.

İmam hatip liselerini tercih sebepleri arasında sırasıyla; öğrencinin kendi isteği, sınav sisteminin yönlendirmesi-puanının bu okula yetmesi ve ailenin isteği gelmektedir. Dolayısıyla ortaokul öğrencileri ve ailelerine imam hatip liselerinin tanıtılmasına ve imkânları hakkında hedef kitlenin bilgilendirilmesine önem verilmelidir. Ayrıca söz konusu paydaşlara yönelik LGS sınav sistemi hakkında gerekli rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.

İHL öğrencileri ilahiyat öncelikli olmak üzere sağlık ile ilgili alanların dışında pek çok bölüm ya da alana da yönelmektedir. Katsayı probleminin ortadan kalkması sonrasında esasında öğrencilerin üst öğrenim olan üniversitede istediği bölümü okumaları da mümkün hale gelmiştir. Ancak bu okulların öğrencilerinin diğer ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerle akademik anlamda rekabet edebilir düzeye gelebilmesi için haftalık ders çizelgelerinde düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin; alanlara kaynaklık eden seçmeli derslerin ders saati bakımından diğer okullarla eşitlenmesi öğrencilerin hedeflerine ulaşmaları için yararlı olabilir. Bu kapsamda meslek derslerinin ders saatleri de yeniden gözden geçirilebilir.

Öğrenci ve öğretmen niteliğinin artırılmasına yönelik alınacak tedbirler ve müfredatın iyileştirilmesine yönelik yapılacak çalışmalar eğitim kalitesini artıracaktır. Bu da imam hatip lisesi öğrencilerinin okula yönelik aidiyet duygusunu olumlu yönde etkileyecektir.

Kaynakça

- Acar, Muhammet Cevat. "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Dini Sorumluluk Düzeylerinin İncelenmesi: Bingöl Örneği". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (2014): 151-161.
- Alptekin, Duygu. *Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2011.

53 Aşlamacı- Eker, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve ...", 30.

- Altınsoy, Fatma - Özyer, Kübra Karakaya. "Liseli Ergenlerde Okula Aidiyet Duygusu: Umutsuzluk ve Yalnızlık ile İlişkileri". *İlköğretim Online* 17/3 (2018): 1751-1764.
- Arlı, Mine - Nazik, Hamil. *Bilimsel Araştırmaya Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2001.
- Arslan, Gökmen. "Lise Öğrencilerinde Reddedilmişlik Duygusu, Akademik Başarı, Akademik Yeterlik ve Eğitimsel Amaçlar Arasındaki İlişki". *Eğitim ve Bilim* 41/183 (2016): 293-304.
- Aşlamacı, İbrahim - Eker, Emrah. "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve Dinî Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Değerler Eğitimi Dergisi* 14/32 (2016): 7-38.
- Capps, Matthew A. *Characteristics of A Sense Of Belonging and Its Relationship to Academic Achievement of Students in Selected Middle Schools in Region IV and VI Educational Service Centers, Texas*. Doktora Tezi, Texas A&M University, 2003.
- Cebeci, Suat. "İmam Hatip Liselerinin Öğrenci Yapısı ve Bunun Sosyal Gelişme Açısından Değerlendirilmesi". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1995): 111-120.
- Çetin, İsa. *Anadolu İmam Hatip Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Okula İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2017.
- Doğan, Abdullah. *Ortaöğretim Öğrencilerinin Kural Dışı Davranış Göstermelerinde Öğrenim Hayatlarını Denetleyememe İnancı, Özsaygı ve Okula Aidiyet Duygularının Rolü*. Yüksek Lisans, Mersin Üniversitesi, 2015.
- Duy, Baki - Yıldız, M. Ali. "School Attachment and Loneliness in Early Adolescents with Different Bully Status". *Education and Science* 39/174 (2014): 173-188.
- Goodenow, Carol - Grady, Kathleen E. "The Relationship of School Belonging and Friends' Values to Academic Motivation Among Urban Adolescent Students". *Journal of Experimental Education* 62/1 (1993): 60-71.
- Goodenow, Carol. "Strengthening the Links Between Educational Psychology and the Study of Social Contexts". *Educational Psychologist* 27/2 (1992): 177-196.
- Hagborg, Winston J. "An Exploration of School Membership Among Middle and High School Students". *Journal of Psychological Assessment* 12 (1994): 312-323.
- Isakson, Kristen - Jarvis, Patricia. "The Adjustment of Adolescents During the Transition into High School: A Short Term Longitudinal Study". *Journal of Youth and Adolescence* 28/1 (1999): 1-26.
- Jimerson, Shane R. - Campos, Emily - Greif, Jennifer L. "Toward an Understanding of Definitions and Measures of School Engagement and Related Terms". *The California School Psychologist* 8 (2003): 7-27.
- Kanburoğlu, Betül Ü. *Popüler Kültür – Din Eğitimi İlişkisi: İmam Hatip Liseleri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2011.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. 5. Baskı. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., 1994.
- Korkmaz, Mehmet. "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/1 (2013): 7-40.
- Köklü, Nilgün. Şener Büyüköztürk ve Ömay Çokluk Bökeoğlu. *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Geliştirilmiş 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2006.
- Milli Eğitim Bakanlığı. *Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu, 2018.

- Osterman, Karen F. "Students' Need for Belonging in the School Community. *Review of Educational Research* 70/3 (2000): 323-367.
- Özdemir, Murat. "Lise Öğrencilerinin Metaforik Okul Algılarının Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi". *Eğitim ve Bilim* 37/163 (2012): 96-109.
- Özgür, Gönül - Yörükoğlu, Gülden – Arabacı, Leyla B. " Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler". *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2/2 (2011): 53-60.
- Pala, Meral F. *Ortaöğretim Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Sorunu: İstanbul İli Silivri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, 2016.
- Sarı, Mediha. "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/1 (2013): 147-160.
- Sular, Mahir. *Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasında Okul İklimi ve Okulda İletişimin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2017.
- Şahan, Hasan. *Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2007.
- Tavşancıl, Ezel. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2002.
- Ural, Ayhan - Kılıç, İbrahim. *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayınları, 2005.
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.

Sense of School Belonging Among Imam Hatip High School Students (Çorum Case)

(Extended Abstract)

In this study, it was aimed to examine the school belonging levels of imam hatip high school students in terms of various variables and to determine the relationship between them. The sample of the study was determined by "Stratified Sampling" method. A total of 276 students from six different schools in the city centre of Çorum Province participated in the study. The data of the study was collected by using "IHHS School Belonging Scale". The information collected in surveys was first transferred to the SPSS 16.0 package program. Then the analysis of the data was done using descriptive statistics, independent groups t test and one way variance analysis. The findings were presented in tables. At the end of the study, it was determined that the school belonging levels of the sample were generally positive and high ($X=3.51$). It is possible to summarize the results obtained in the research and the suggestions presented in relation to these findings as follows:

1. 52.5% of the participants are female and 47.5% are male. In the context of gender variable; it has been observed that the mean score of school belonging is higher in male students than female students.

2. School belonging of students does not differ according to the class level variable. The findings of the research have shown that students have similar characteristics of belonging according to the class level. However; the 11th and 12th grade students' mean scores were found to be lower than the 9th and 10th grade students. This may be due to the impact of various social environments outside the school on 11th and 12th grade students in the process of preparing for university exams.

3. The education level of parents does not have a significant effect on students' level of belonging to school. Although the findings of the study show that the mean score of school belonging of students whose mothers are college or university graduates and those whose fathers have post-graduate degrees are lower than other two groups, the difference is not statistically supported. The levels of belonging of the children whose parents have high education level and the levels of belonging of the children whose parents have low levels of education are similar.

4. According to the families' economic status variable, there is no difference between the students' level of school belonging. On the other hand, the mean scores of students in the group with the highest economic status are at the lowest level.

5. Students with the lowest academic achievement in previous years have the lowest belonging mean scores while students with the highest academic achievement have the highest belonging mean scores.

6. The school belonging level of the students who willingly preferred imam hatip high school ($X=3,9965$) is higher than the level of those stating that they are studying in these schools because of reasons such as family, teachers, relatives etc. rather than their wishes. In addition; testing system and family are significant factors on the student's preference.

7. It has been found that the fields students want to study at university are as follows: medicine, pharmacy, dentistry (13.4%) and faculty of theology (12.3%). Other areas students want to study at university are: teaching (11.6%), engineering-architecture (11.2%), law (10.9%), defence related professions such as military education and policing (10.5%), sociology, psychology, psychological counselling and guidance (7.6%) and sports sciences (6,2%).

Based on the findings of the research, the following suggestions can be proposed:

8. Imam hatip high schools are preferred by all walks of society with every level of education and income. In order to the continuity of this interest, measures should be taken to improve the quality of education provided in imam hatip high schools.

9. Guidance services at secondary schools are quite important. Among the reasons for preferring imam hatip high schools are student's own will, the direction of the High Schools Entrance Exam (HSEE) system and the family's request. Therefore, the necessary guidance should be provided to the secondary school students and their families about these schools and their benefits and the HSEE (High Schools Entrance Exam) system.

10. In order to enable the students of these schools to compete academically with the students of other secondary schools, arrangements should be made in the weekly course schedules. For example; the equalization of elective courses with other schools in terms of class time can be useful for students to reach their goals. Within this scope, the hours of vocational courses can also be revised.

11. Measures to be taken as regards to the increase of the students' and teachers' quality and improvements to the curriculum will enhance the quality of education. This will have a positive effect on the students' sense of belonging to the school.

The criteria applied to the determination of the teaching staff of the qualified schools and the selection of the students to be educated should be achieved according to the standard. In addition, improvements to the curriculum, student and teacher qualifications will positively affect the quality of education and the sense of belonging of the student to the school.